

Юлія Федів

Можливості програми «Креативна Європа» для України: проекти міжнародної співпраці як успішні приклади культурної дипломатії

У статті розглянуто особливості програми Європейського Союзу у культурній сфері «Креативна Європа» та її значення для України. Успішні кейси програми у сфері культурних, креативних та аудіовізуальних індустрій є чудовим показником позитивного впливу культурної дипломатії на посилення взаєморозуміння між народами, формування спільного бачення європейського мирного майбутнього.

Ключові слова: «Креативна Європа», Україна, Європейський Союз, культурна креативність, аудіовізуальні індустрії, нові технології, сталий розвиток.

The article describes the role of the EU's framework cultural program, Creative Europe, in promoting cultural diplomacy and cultural exchanges between EU member states and the broader region. The author's arguments are illustrated by various successful projects designed and implemented by cultural, creative, and audiovisual industries. The author looks at the role of cultural innovators in strengthening international dialogue and cooperation.

Key words: Creative Europe, EU, Ukraine, culture, creativity, audiovisual industries, new technology, innovation, sustainability.

Підвалинами, на яких виникав Європейський Союз, були різноманітність, толерантність, мирне співжиття різних народів та взаємопроникнення культур для вищого блага – досягнення миру на континенті, який століттями жив у стані війни та вічного протистояння. Отже, культура є саме тим інструментом, який підсилює дипломатичні відносини між країнами на рівні окремих індивідів та інституцій. Вона, як павутина, непомітно пов'язує всіх контрагентів у єдину добре налагоджену систему, яка надалі існує сама по собі, продукуючи новітні ідеї та сприяючи еволюційному розвитку людства, впровадженню новітніх технологій та переходу на рівень максимального космополітизму. Європейський Союз із часу підписання Маастрихтських угод поряд з економічною, політичною та соціальною сприяв культурній інтеграції країн-членів. Європейський Союз підтримував культурні та креативні індустрії через програми, фонди, розвиток науково-дослідних

проектів, сприяння співпраці з партнерами на теренах ЄС та поза його межами. Адже культурна інтеграція передбачає поступову інклюзію, взаємопроникнення та підвищений рівень чутливості й розуміння іншого. Що міцніші зв'язки між різними народами – то нижчий рівень ненависті й розбрату.

Програма «Креативна Європа» виникла як продовження попередніх культурних програм та проектів: «Калейдоскоп» (1996–1999), «Ар'ян» (1997–1999), «Рафаель» (1997–1999), «Культура 2000» (2000–2006) та «Культура» (2007–2013). Україна приєдналася до програми «Креативна Європа» з 1 січня 2016 року, після підписання відповідного договору з Європейською Комісією та внісши на старті символічну суму 1 €.

Програма з бюджетом 1,46 млрд € спрямована на підтримку культурного, аудіовізуального, креативного секторів, охоплює період з 2014 до 2020 року і 39 країн. «Креативна Європа» має дві

підпрограми: «Культура» та «Медіа». Перша стосується підтримки розвитку, просування культурного й креативного секторів (театр, література, музика, виставки, перформанси, музейна справа, охорона культурної спадщини, ремесла тощо), друга, на яку передбачено понад половину бюджету програми, – кіно- та аудіовізуальної індустрій (художні й документальні фільми, серіали, фестивалі, нові технології та нові медіа). Мова не лише про «готовий продукт», а й про розвиток відповідного середовища, своєрідний лікнеп: можливе фінансування цільових кампаній із кінограмотності, проектів зі створення кінострічок тощо.

Загалом «Креативна Європа» має 18 різних каналів (або напрямів) фінансування, які стосуються певного вектора чи виду діяльності: наприклад, у «Медіа» – «Навчання», «Формування аудиторії», «Фестивалі», «Доступ до ринків» (підтримка спеціалізованих, тематичних ярмарків, форумів, формування баз даних й онлайн-платформ), у «Культурі» – «Європейські платформи», «Європейські мережі», «Проекти у галузі співробітництва», а також «Художній переклад». Є і низка премій – літературна, архітектурна, інші, а також програм, серед яких уже відомі українцям «Європейська столиця культури», «Дні європейської спадщини».

«Креативна Європа» сприяє розвитку спільних міжнародних проектів, обміну між культурними діячами, створюючи можливості для освіти молодих митців і розвитку культурних, креативних та аудіовізуальних індустрій в Україні та Європі, створенню платформи для міжкультурного діалогу, а також інтеграції українських організацій до європейських та міжнародних мереж.

На участь у «Креативній Європі» може претендувати організація, що має статус юридичної особи впродовж не менше двох років, є активною у своїй сфері. Якщо вона має інноваційну ідею чи просто бажання рости, то повинна знайти собі партнерів із різних європейських країн, з якими і сформує команду – потужний міжнаціональний консорціум. Для маломасштабних проектів потрібно мінімум три, для великих – принаймні шість партнерів. Їм усім доведеться багато комунікувати – аби продумати чіткий план дій, спланувати бюджет, домовитись про розподіл обов'язків та відповідальність сторін. Для ефективної роботи важливими є знання англійської мови та готовність до певних бюрократичних процедур.

Партнерів можна знайти через професійні мережі, комунікацію з культурними аташе й

освітньо-культурними інституціями на зразок Гете-Інституту чи Британської Ради, а також відвідуючи спеціалізовані заходи (фестивалі, конференції) і сайти. У формуванні команди краще дотримуватися географічного балансу (шукати потенційних партнерів у різних регіонах Європи, зокрема, крім держав-членів ЄС, і в країнах Східного партнерства, Європейської політики сусідства, Ісландії, Норвегії), а також подбати про фахове різноманіття.

Також, зважаючи на брак досвіду мобільності й роботи з подібними програмами, українським організаціям не варто відразу претендувати на статус головного партнера (який відповідає за укладення угод тощо), можна почати з «асоційованого партнерства». У «Креативній Європі», зрештою, змагаються саме проекти, а не країни чи установи.

Проекти, які наші культурні діячі готуватимуть на конкурс КЄ, мають стосуватись формування й залучення нової аудиторії (наприклад, вразливих груп населення, як-от особи з обмеженими фізичними можливостями), розробки нових бізнес-моделей, обміну практичними навичками й підвищення кваліфікації. Шанси на успіх зростають, якщо ідея – інноваційна, а ефект від її втілення – тривалий.

Історії успішних проектів у рамках програми «Креативна Європа» мотивують до дій. Вони охоплюють питання війни та миру, вирішення соціальних конфліктів, інклюзії тощо.

Наприклад, міжнародний культурний проект *Un-Label* протягом двох років передбачає творчу взаємодію близько 100 артистів з фізичними вадами і без.

Un-Label означає «не ставити клеймо ні на кого» і спрямований на людей, які в нашому суспільстві часто сприймаються в негативному ключі. Культурний проект розроблений, щоб розвіяти стереотипи у суспільстві відносно людей з особливими потребами.

Реалізація інклюзивної програми проходить в рамках різних семінарів, художньої співпраці і танцювального театру, представлених як національні і міжнародні виступи на театральних фестивалях. *Un-Label* є спільним проектом партнерів з Англії, Греції, Туреччини та Німеччини.

Або ж, приміром, напрямок підтримки проектів для біженців у Європі через механізми програми «Креативна Європа». У рамках цього напрямку отримали підтримку два італійські проекти «Майбутнє: підтримка інтеграції біженців-підлітків через мистецтво» та «Громада: інтерактивні методи

пізнання різних культур», які показали наскільки важливо використовувати мистецькі методи у зменшенні соціальної напруги у суспільстві, підвищувати рівень розуміння інших культур та народів через креативно-інноваційний підхід до вирішення існуючих суспільних викликів.

Цього року чотири українські організації теж отримали підтримку у рамках програми як «асоційовані апліканти». Кожен із проектів сприяє кращому розумінню України країнами Європейського Союзу. Отже, через спільну роботу з європейськими колегами українські митці інтегруватимуться у європейську спільноту, презентуючи позитивний імідж нашої держави на європейській арені.

Не слід забувати, що біля витоків кожної суспільної зміни стояли особистості, які свого часу зуміли без політичної площини й фактичної сили

і влади гідно презентувати нашу державу на європейській арені. То могли бути поети, художники, музиканти, але не тільки творчі особистості, а часто звичайні громадяни, які хотіли найкращого для своєї країни.

Тому дуже важливими є такі програми як «Креативна Європа» для поступового еволюційного входження України до лав ЄС. Адже саме культурні проекти є «м'якою силою», яка показує світові, що таке українці, наскільки багата та різноманітна наша нація, наскільки талановиті, креативні наші громадяни. Досягнення українців у сферах новітніх технологій, креативного бізнесу та культурних стартапів слугуватимуть прикладами для європейських колег.

Тому вірте у свої ідеї, кооперуйтеся з європейськими колегами та спрямовуйте себе на довгоочікуваний позитивний результат!